

FI

FI

FI

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 5.2.2008
KOM(2008) 55 lopullinen

**KOMISSION TIEDONANTO NEUVOSTOLLE, EUROOPAN PARLAMENTILLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

Lapsille erikoisasema EU:n ulkoisissa toimissa

{SEC(2008) 135}
{SEC(2008) 136}

**KOMISSION TIEDONANTO NEUVOSTOLLE, EUROOPAN PARLAMENTILLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

Lapsille erikoisasema EU:n ulkoisissa toimissa

1. JOHDANTO

Euroopan unioni on sitoutunut lujasti edistämään lasten oikeuksia ja vastaamaan lasten perustarpeisiin sisäisiin ja ulkoisiin toimintapolitiikkoihinsa erottamattomasti kuuluvilla toimilla. Tähän sitoumukseen liittyy 4. heinäkuuta 2006 annettu tiedonanto *Tavoitteena lasten oikeuksia koskeva EU:n strategia*, jossa kuvataan prosessia lasten oikeuksia koskevan pitkän aikavälin strategian määrittelemiseksi EU:lle.

Yksi vuoden 2006 tiedonannossa määritellyistä hankkeista koskee toimintasuunnitelman laatimista lasten asemasta EU:n ulkoisissa toimissa. Nyt käsillä oleva tiedonanto ja siihen liitetyt komission valmisteluasiakirjat lasten oikeuksista ulkoisten toimien yhteydessä ja lapsista kriisi- ja hätätilanteissa on yhdessä neuvoston joulukuussa 2007 *lapsen oikeuksien edistämisestä ja suojaamisesta antamien EU:n suuntaviivojen* kanssa tarkoitettu osaksi asianomaista pitkän aikavälin strategiaa.

Liitteenä olevassa toimintasuunnitelmassa esitetään, minkälaisilla Euroopan komission toimilla voidaan voimistaa EU:n panosta lasten oikeuksien kunnioittamisessa ja edistämisessä, joka on koko maailmaa koskeva haaste.

2. MIKSI LAPSET TARVITSEVAT ERITYISEN SIJAN EU:N ULKOISISSA TOIMISSA?

Lasten ja heidän terveen kehityksensä merkitys yhteiskunnalle ja erityishuomio, jota lasten oikeuksien täysimääräinen toteutuminen edellyttää, eivät tähän asti ole olleet riittävän keskeisessä asemassa. Lapset ja nuoret¹ muodostavat kolmasosan maailman väestöstä, ja useimmissa kehitysmaissa heitä on yli puolet väestöstä. Lapset muodostavat yhtenäisen ryhmän, jolla on tietyt tarpeet ja oikeudet. Lasten oikeuksia loukataan ja ne jätetään huomiotta kuitenkin säännönmukaisesti, eikä heidän ääntään kuulla päätöksenteossa edes suoraan heitä itseään koskevissa asioissa.

Investoiminen tänään lapsiin ja nuoriin merkitsee investoimista tulevaisuuteen. Nuorista ihmisistä, joilla on hyvä koulutus, myönteiset ihanteet, ammatitaitoa ja sosiaalista vastuuntuntoa, tulee todennäköisesti terveisiin sosiaalisiin arvoihin sitoutuneita aikuisia, jotka ovat valmiita ja kykeneviä osallistumaan rakentavasti yhteisöjensä taloudelliseen ja sosiaaliseen kehittämiseen. Näillä hyvillä ominaisuuksilla varustetuista lapsista ja nuorista tulee todennäköisesti aikanaan myös välittäviä vanhempia omille lapsilleen.

---

¹ Lapsiksi katsotaan kaikki alle 18-vuotiaat, kuten lapsen oikeuksia koskevassa YK:n yleissopimuksessa määrätään. Viittaamalla myös nuoriin on haluttu ottaa huomioon se, minkälaisiin ikäryhmiin lapset itse samastuvat alle 18-vuotiaina.

Viime kädessä lasten tilanteen parantaminen on välttämätöntä, jos halutaan torjua valtioiden horjuvuus ja varmistaa pitkän aikavälin kestävä kehitys, sosiaalinen yhteenkuuluvuus, vakaus ja ihmisten turvallisuus kansallisella, alueellisella ja maailmanlaajuisella tasolla.

Lapsiin erityisesti vaikuttavia rikoksia, kuten ihmiskauppaa, on torjuttava konkreettisin toimenpitein, joilla lapsia suojellaan väkivallalta ja hyväksikäytöltä. Ehkäisevien toimenpiteiden ohella on annettava apua kyseisten rikosten lapsiuhrille, jotta heidän kuntoutumisensa, toipumisensa ja sosiaalinen osallisuutensa pitkällä aikavälillä olisi turvattu.

Euroopan unioni on sitoutunut täysin vuosituhannen kehitystavoitteiden saavuttamiseen. Useimmat kehitystavoitteista, muun muassa terveyteen, koulutukseen, veden saantiin ja ravitsemukseen liittyvät, kytkeytyvät lasten ja nuorten hyvinvointiin ja kehityksen turvaamiseen.² Ne kaikki liittyvät keskeisiin ongelmiin, jotka vaarantavat lasten henkisen ja fyysisen kehityksen monissa osissa maailmaa. Toistaiseksi ei vaikuta todennäköiseltä, että kaikki maat pystyisivät saavuttamaan vuosituhattavoitteet. Toimenpiteet lasten asettamiseksi kehityspolitiikan ytimeen parantaisivat merkittävästi todennäköisyyttä saavuttaa ne.

Lapset on sijoitettava ulkosuhteita, kehitysyhteistyötä ja humanitaarista apua koskevan EU-politiikan keskiöön haavoittuvuutensa tähden. Haavoittuviksi heidät tekee nuoruus, suhteellisen vähäinen kokemus ja riippuvuus aikuisten huolenpidosta. Lapsiin vaikuttavat erityisen voimakkaasti perheiden hajoaminen, taloudellinen hyväksikäyttö ja ihmiskauppa. Epävakaasta valtiosta ja aseellisista konflikteista johtuvat uhat kohdistuvat erityisen herkästi lapsiin. He ovat alttiita myös ravitsemukseen ja terveyteen liittyville riskeille, jotka voivat vaarantaa heidän normaalin kehityksensä tai suorastaan uhata heidän henkeään.

Lasten oikeudet liittyvät kiinteästi äitien oikeuksiin. Seksuaali- ja lisääntymisterveydenhuollon, äitien oikeuksien ja perussosiaaliturvan puuttuminen vaikuttaa välittömästi lasten terveyteen ja hyvinvointiin. Kolmasosa kaikista raskauksista ei ole toivottu eikä suunniteltu, puolta synnyttävistä äideistä ei avusta koulutettu kättilö ja synnytyksen aikaisiin tai siitä välittömästi johtuviin komplikaatioihin kuolee vuosittain yli kolme miljoonaa lasta. Moni muu kärsii elinikäisistä seurauksista, jos äiti on ollut sairas raskauden aikana tai jos synnytys ei ole ollut turvallinen. Vuosittain yli 300 000 lasta syntyy hiv-positiivisena³. Joka vuosi vähintään kymmenen miljoonaa lasta kuolee ennen viiden vuoden ikää syistä, jotka olisi voitu ehkäistä.

Koulutus on jatkuvasti suuri ongelma. Maailmassa 72 miljoonaa lasta ei käy koulua, ja 57 prosenttia tästä määrästä on tyttöjä. Ne lapset, joilla on ollut onni päästä kouluun, saavat hyvin vaihtelevan tasoista opetusta.⁴

Lapsityövoimana on 110 miljoonaa lasta ja nuorta, joilta on riistetty kokonaan mahdollisuus koulutukseen. Monessa tapauksessa työssäkäynti rikkoo työhön pääsemiseksi vaadittavaa vähimmäisikää koskevaa ILO:n yleissopimusta (1973). Lisäksi työpaikoilla on usein vaaralliset olosuhteet ja lapset saattavat työskennellä orjatyövoimana tai joutua ihmiskaupan uhreiksi pakkotyötä ja lapsityövoiman pahimpien muotojen poistamista koskevien ILO:n yleissopimusten nro 29 ja nro 182 vastaisesti. Monen työtä etsivän nuoren on hyvin vaikeaa löytää ihmisarvoista työtä. Ammatillista koulutusta ja ammattitaidon

---

² Vuosituhattavoitteet, jotka koskevat köyhyyttä ja nälkää (tavoite 1), koulutusta (tavoite 2), sukupuolten tasa-arvoa (tavoite 3), lapsikuolleisuuden vähentämistä (tavoite 4), odottavien äitien terveyden parantamista (tavoite 5), köyhyyteen liittyviä tauteja (tavoite 6) ja vesi- ja sanitaatio-oloja (tavoite 7).

³ Maailman terveysraportti 2005: *Make Every Mother and Child Count*.

⁴ UNESCO EFA *Global Monitoring Report 2007*.

kehittämishoelmia ei useinkaan ole, ja monet työmarkkinoiden uudet tulokkaat joutuvat ottamaan vastaan pimeää työtä, johon ei liity minkäänlaista sosiaaliturvaa. On äärimmäisen tärkeää kiinnittää tarpeeksi huomiota koulutukseen, jotta lapset ja nuoret voisivat toimia aktiivisesti yhteiskunnassa ja osallistua täydellä panoksella yhteisöjensä kehittämiseen.

Seksuaali- ja lisääntymisterveydenhuollon puuttuminen ja nuorten tyttöjen puutteelliset oikeudet ovat omiaan lisäämään seksuaalista hyväksikäyttöä, pakkoavioliittoja ja ei-toivottuja raskauksia, ja ne ovat uusien hiv-tartuntojen määrän kasvun välitön syy kehitysmaissa.

Tietyillä lasten ja nuorten ryhmillä on erityistarpeita ja ne ovat erityisen suuressa vaarassa. Näitä ryhmiä ovat etnisiin tai muihin vähemmistöihin kuuluvat lapset, lapsisiirtolaiset, kotiseudultaan siirtymään joutuneet lapset ja pakolaiset, aseellisten konfliktien vaikutusten kohteena olevat lapset, lapsisotilaat, orvot ja vailla vanhempien huolenpitoa olevat lapset, hiv/aids-lapset, vammaiset lapset ja kaikki erityishuomiota tarvitsevat lapset. Tytöt ovat erityisen haavoittuvia ja heihin kohdistuu vielä useampia uhkia.

Humanitaariset kriisit vaikuttavat lapsiin ja nuoriin suhteellisesti enemmän kuin aikuisiin, olivatpa ne ihmisen aiheuttamia, kuten aseelliset konfliktit, tai luonnonvoimien aikaansaamia. Lapset kärsivät niiden yhteydessä suhteessa enemmän aliravitsemuksesta ja sairauksista, mikä näkyy suurina kuolleisuuslukuina. Myös jalkaväkimiinojen uhreista suuri osa on lapsia. Lapset ovat helppoja kohteita, kun on kyse aseellisten ryhmien jäsenten värväyksestä, seksuaalisesta hyväksikäytöstä, pakkotyöstä tai kansainvälisestä ihmiskaupasta. Hyväksikäytön riski kasvaa kriisiaikoina, jolloin perinteiset yhteisölliset suoja- ja tukimekanismit heikkenevät ja lapset joutuvat eroon perheistään. Pitkään kestäville kriiseille voi olla tuhoisat vaikutukset niiden keskellä elävien lasten kehitykseen. Tuloksena on ”menetettyjä sukupolvia” ja konfliktien ja kriisien jatkuminen, kun lapset varttuessaan oppivat tuntemaan ainoastaan väkivallan ja epävakaisuuden. Kotiseudultaan lähtemään joutuneiden ja pakolaisten leireillä elävät tytöt ovat erityisen alttiina perheväkivallalle ja seksuaaliselle väkivallalle.

Edellä kuvattujen ongelmien lisäksi lasten ja nuorten ääntä ei useinkaan kuulla tai siitä ei välitetä keskusteltaessa päätöksistä, jotka vaikuttavat heidän elämäänsä perheessä, yhteisössä tai paikallisella, kansallisella tai kansainvälisellä tasolla. Tämä rikkoo lapsen oikeuksista tehdyn yleissopimuksen 12 artiklaa⁵.

3. NORMATIIVINEN KEHYS

Lasten oikeudet ovat osa yleismaailmallisia ihmisoikeuksia, joita EU on sitoutunut kunnioittamaan kansainvälisten ja eurooppalaisten sopimusten, erityisesti lapsen oikeuksista tehdyn YK:n yleissopimuksen⁶ ja sen kahden valinnaisen pöytäkirjan⁷, mukaisesti. Yleissopimuksessa vahvistetaan neljä yleisperiaatetta, joita on sovellettava kaikissa lapsiin vaikuttavissa toimissa. Ne ovat syrjimättömyys (2 artikla), lapsen etu (3 artikla), lapsen oikeus

---

⁵ Yleissopimuksen 12 artiklan 1 kohta: ”Sopimusvaltiot takaavat lapselle, joka kykenee muodostamaan omat näkemyksensä, oikeuden vapaasti ilmaista nämä näkemyksensä kaikissa lasta koskevissa asioissa. Lapsen näkemykset on otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti.”

⁶ Yleissopimuksen ja sen valinnaisten pöytäkirjojen tekstit ovat kokonaisuudessaan nähtävillä internet-osoitteessa www.ohchr.org.

⁷ Valinnaiset pöytäkirjat lasten osallistumisesta aseellisiin selkkauksiin sekä lapsikaupasta, lapsiprostituutiosta ja lapsipornografiasta.

henkiinjäämiseen ja kehitykseen (6 artikla) ja lapsen näkemysten huomioon ottaminen (12 artikla). Euroopan unioni yhtyy myös vuosituhatjulistukseen ja vuosituhatvuoden kehitystavoitteisiin. Se tukee Kairon ja Pekingin toimintaohjelmien täysimääräistä täytäntöönpanoa. Molempiin ohjelmiin sisältyy määräyksiä lasten ja nuorten oikeuksista. EU tukee myös lasten oikeuksia käsitelleen YK:n yleiskokouksen vuoden 2002 erityisistunnon päätteeksi hyväksyttyä toimintasuunnitelmaa lapsille sopivasta maailmasta ”*A World Fit for Children*”.

Lasten oikeuksien edistäminen ja lasten perustarpeisiin vastaaminen Euroopan unionin ulkoisilla toimilla on nähtävä osana EU:n laajempaa sitoumusta edistää ihmisoikeuksia yleisesti. Niinpä Euroopan perusoikeuskirjassa (24 artikla) tunnustetaan selvästi lasten oikeudet. Niihin kuuluvat muun muassa lasten oikeus sellaiseen suojeluun ja huolenpitoon, jota heidän hyvinvointinsa edellyttää, ilmaisunvapaus, lasten oikeus siihen, että heidän näkemyksensä otetaan huomioon sekä velvoite ottaa lasten edut huomioon kaikissa heihin liittyvissä toiminnaissa.

Vuoden 2006 tiedonannossa *Tavoitteena lasten oikeuksia koskeva EU:n strategia* kuvataan prosessia, jonka tuloksena on lasten oikeuksia käsittelevä EU:n pitkän aikavälin strategia. Sen yhteydessä on tarkoitus parantaa koordinoitua, kuulla sidosryhmiä, ottaa lasten oikeudet paremmin huomioon kaikessa toiminnassa ja arvioida, kuinka EU:n nykyiset toimet vaikuttavat lapsiin. Siinä velvoitetaan EU edistämään ja tehostamaan verkottumista ja lisäämään lasten edustusta niin EU:ssa kuin maailmanlaajuisestikin ja pyritään siihen, että lapset otetaan virallisesti mukaan kaikkiin kuulemismenettelyihin ja toimiin, jotka liittyvät heidän oikeuksiinsa ja tarpeisiinsa. Tiedonannossa ehdotetaan myös lasten oikeuksiin liittyviä indikaattoreita sekä nykyisistä toiminnaista lapsiin kohdistuvien vaikutusten tehostettua seurantaa.

Joitakin lasten oikeuksia tarkastellaan ulkosuhteiden alalla EU:n kehitysyhteistyöpolitiikan eri osa-alueiden yhteydessä. Tämä koskee esimerkiksi koulutukseen⁸, terveyteen⁹, työllisyyteen, sosiaaliseen osallisuuteen, ihmisarvoiseen työhön¹⁰ ja ihmiskauppaan¹¹ liittyviä oikeuksia. Lasten oikeuksien suojeleminen on tärkeällä sijalla myös EU:n kolmansiiin maihin soveltamassa ihmisoikeuksia ja demokratisoitumista koskevassa toimintapolitiikassa, erityisesti kun pannaan täytäntöön EU:n suuntaviivoja lapsista aseellisten selkkauksien yhteydessä¹². Neuvosto hyväksyi hiljattain lapsen oikeuksien edistämistä ja suojaamista koskevat EU:n suuntaviivat¹³, joihin sisältyvässä täytäntöönpanostrategiassa kaikenlaisen lapsiin kohdistuvan väkivallan torjuminen määritellään ensisijaiseksi toiminta-alaksi. Suuntaviivat tukevat synergian lisäämistä ja toimielinten yhteistyön lujittamista. Niissä esitellään Euroopan komission tukemia aloitteita lapsen oikeuksista ja korostetaan jäsenvaltioiden ja EU:n toimielinten toimien yhteensopivuuden tärkeyttä.

Myös laajentumisprosessi luo tehokkaasti mahdollisuuksia edistää lasten oikeuksia. Yksi EU:hun liittymisen edellytyksistä on, että ehdokasmaalla on vakaat instituutiot, jotka takaavat

---

⁸ *Tiedonanto koulutuksesta ja köyhyyden vähentämisestä kehitysmaissa* ja sen johdosta annettu neuvoston päätöslauselma *Koulutus ja köyhyys*.

⁹ *Tiedonanto Terveys ja köyhyyden vähentäminen kehitysmaissa* ja neuvoston päätöslauselma *Terveys ja köyhyys*; tiedonanto ja toimintaohjelma köyhyyteen liittyvistä taudeista ulkoisten toimien yhteydessä ja asianomaiset neuvoston päätelmät.

¹⁰ *Tiedonanto Ihmisarvoista työtä kaikille*; Eurooppa-neuvoston 14. joulukuuta 2007 antama EU:n globalisaatiojulkilausuma.

¹¹ Myös *Tiedonanto ihmiskaupasta* asettaa tärkeimmälle sijalle lapset ja ihmiskaupan globaalien ulottuvuuksien.

¹² Euroopan unionin neuvosto antoi suuntaviivat 8. joulukuuta 2003.

¹³ http://ec.europa.eu/external_relations/human_rights/guidelines/01_deathpenalty_1998/guidelines1_en.pdf.

demokratian, oikeusvaltion, ihmisoikeudet sekä vähemmistöjen kunnioittamisen ja suojelun. Eurooppa-neuvoston Kööpenhaminassa vuonna 1993 esittämien liittymiskriteerien perusteella komissio tukee lastensuojelun uudistamista ja seuraa tiiviisti edistymistä lasten oikeuksien suhteen koko liittymisprosessin ajan.

Tämä tiedonanto tukee myös sitä, että lasten oikeuksien edistämiseksi kansainvälisellä tasolla kehitetään kokonaisvaltainen lähestymistapa, jossa hyödynnetään EU:n ulkoisiin toimiin käytettävissä olevia eri välineitä. Lähtökohtana on, että lasten ja nuorten perustarpeiden tyydyttäminen on olennaisen tärkeää heidän oikeuksiensa toteutumiseksi.

EU:n humanitaarinen apu on hätätilanteissa tarpeiden perusteella annettavaa apua. Sen tavoitteina on suojata elämää, ehkäistä ja lieventää inhimillistä kärsimystä ja säilyttää ihmisarvo inhimillisyyttä, neutraaliutta, tasapuolisuutta ja riippumattomuutta koskevia humanitaarisia periaatteita noudattaen. Kyseiset periaatteet merkitsevät sitä, että humanitaarista apua on annettava pelkästään tarpeiden mukaan ottaen erityisesti huomioon väestön kaikkein heikoimmassa asemassa olevat yksilöt. EU kiinnittää tässä yhteydessä erityistä huomiota lapsiin ja nuoriin. Humanitaarista apua koskevat päätökset olisi ”tehtävä puolueettomasti yksinomaan uhrien tarpeiden ja edun perusteella”¹⁴. Päätöksillä pyritään edistämään aseellisten konfliktien ja luonnonkatastrofien uhrien ihmisoikeuksien turvaamista¹⁵, ja ne pannaan täytäntöön sovellettavan kansainvälisen oikeuden mukaisesti.

Lapsiin liittyviä sitoumuksia on tehty myös tiettyjen maantieteellisten alueiden osalta. Esimerkiksi Cotonoun sopimukseen sisältyy määräyksiä ihmisoikeuksista ja lasten oikeuksista, myös nuorten kansalaisten osallistumisesta julkiseen elämään¹⁶. Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren maita koskevissa EU:n strategioissa lasten oikeudet, lapsityö, koulutus, terveys ja peruspalvelut sekä heikossa asemassa olevien lasten tarvitsema erityishuomio on määritelty ensisijaisiksi toiminta-aloiksi. Eurooppalaisen naapurisuuden ja kumppanuuden välineen yhteydessä lasten oikeudet (mukaan luettuna lapsityö) mainitaan erikseen yhtenä yhteistyöalana, jolle voidaan myöntää yhteisön tukea. Latinalaista Amerikkaa koskevassa EU:n strategiassa ja EU:n ja Latinalaisen Amerikan maiden huippukokoukseen vuonna 2006 osallistuneiden ministereiden Wienin julistuksessa sitouduttiin varmistamaan lapsen oikeuksien kunnioitus ja toteutuminen (5 kohta) ja tunnustettiin, että lasten ja nuorten suojelemiseksi ja köyhyyskierteen katkaisemiseksi tarvitaan erityistä julkista toimintapolitiikkaa. Marraskuussa 2007 pidetyssä EU:n ja ASEANin (Kaakkois-Aasian valtioiden liitto) huippukokouksessa hyväksytyssä toimintasuunnitelmassa on otettu erityisesti esille EU:n ja ASEAN-maiden yhteistyön parantaminen lapsikaupan torjumiseksi.

---

¹⁴ Neuvoston asetus (EY) N:o 1257/96 humanitaarisesta avusta.

¹⁵ Tiedonanto *Euroopan unionin tehtävä ihmisoikeuksien ja demokratisoitumisen edistämiseksi kolmansissa maissa*, KOM(2001) 252 lopullinen.

¹⁶ Sopimuksen 26 artiklan (nuorisoasiat) mukaan ”yhteistyöllä tuetaan politiikkoja, toimenpiteitä ja toimintaa, joiden tavoitteena on suojella lasten ja nuorten, erityisesti tyttöjen, oikeuksia” ja ”edistää nuorten aktiivista osallistumista julkiseen elämään”.

33 artiklassa (instituutioiden ja toimintaedellytysten kehittäminen) todetaan myös, että ”yhteistyössä otetaan järjestelmällisesti huomioon institutionaaliset näkökohdat, ja sillä tuetaan AKT-valtioiden pyrkimyksiä kehittää ja vahvistaa sellaisia rakenteita, instituutioita ja menettelyjä, joiden avulla ... edistetään ja tuetaan kaikkien ihmisoikeuksien ja perusvapauksien yleismaailmallista ja ehdotonta kunnioittamista ja suojelua”.

4. EU:N TOIMINNAN LUONNE

Tällä tiedonannolla yhdessä siihen liitettyjen lasten oikeuksia ulkoisten toimien yhteydessä koskevan toimintasuunnitelman (*Children's Rights in External Action*) ja lapsia hätä- ja kriisitilanteissa käsittelevän valmisteluasiakirjan (*Children in Situations of Emergency and Crisis*) kanssa halutaan luoda perusta EU:n kattavalle toimintamallille, jota sovelletaan lasten oikeuksien suojeluun ja edistämiseen kolmansissa maissa. Tällaisen toimintamallin perustana on oltava kokonaisvaltainen ja yleismaailmallisesti sovellettava näkemys lasten oikeuksista, ja sen on oltava osa laajempia kehittämisen ja köyhyyden vähentämisen strategioita.

Lasten ja nuorten tilanne on kussakin maassa ja kullakin suppeammalla tai laajemmalla alueella erilainen, ja sen vuoksi olosuhteet on analysoitava jokaisessa tapauksessa erikseen, jotta voidaan ratkaista, mikä EU:n käytettävissä olevista välineistä kulloinkin mahdollistaa tarkoituksenmukaisimman toiminnan. Monissa maissa hallitukset eivät kykene ja/tai eivät ole riittävän sitoutuneita edistämään ja suojelemaan lasten oikeuksia. On erittäin tärkeää, että EU:n eri toimintapolitiikat ja rahoitusvälineet ja Euroopan kehitysrahaston toiminta täydentävät toisiaan hyvin. EU aikoo käyttää ulkoisiin toimiin käytettävissä olevia välineitä mahdollisimman paljon ja koordinoida niiden käyttöä seuraavasti:

- (1) *Lapset ja nuoret kehitysyhteistyössä.* Maissa, joissa taloudelliset ja institutionaaliset edellytykset ovat niin heikot, ettei lapsille voida taata hyväksyttäviä elinolosuhteita ja peruspalveluja, EU:n olisi käytettävä mahdollisimman paljon kehitysyhteistyöhön ja köyhyyden poistamiseen liittyviä toimenpiteitä, joilla pyritään puuttumaan köyhyyden perimmäisiin syihin. Samaa aikaan lasten ja nuorten oikeudet ja tarpeet olisi otettava järjestelmällisesti huomioon kansallisen politiikan eri osa-alueilla.
- (2) *Lapset ja nuoret kauppapolitiikassa.* EU:n kauppapolitiikkaa laadittaessa on tunnustettu täysin, että politiikassa on otettava huomioon lasten oikeuksien suojelu ja edistäminen. Kauppapolitiikassa lasten oikeuksien edistäminen on osa laajempaa kestäväen kehityksen ohjelmaa. Kahdenvälisissä sopimuksissa lasten oikeudet otetaan huomioon työnormeissa.
- (3) *Lapset ja nuoret poliittisessa vuoropuhelussa.* EU:n ja kansallisten viranomaisten poliittisen vuoropuhelun keskeinen merkitys huomioon ottaen olisi asianomaisten kumppanimaiden kanssa käytävissä vuoropuheluissa tarkasteltava järjestelmällisesti lapsen oikeuksia koskevaan yleissopimukseen perustuvien sitoumusten täyttämistä. Sama pätee EU:n toimintaan kansainvälisillä foorumeilla.
- (4) *Alueelliset ja globaalit toimet.* Yksittäisiä maita koskevia toimia on tarkoitus täydentää tarkoituksenmukaisilla alueellisilla ja globaaleilla toimilla, jotka liittyvät monikansallisiin kysymyksiin.
- (5) *Lasten ja nuorten omien vaikutusmahdollisuuksien lisääminen.* EU:n olisi puututtava kyvyttömyyteen täyttää lasten oikeuksia koskevat velvoitteet siten, että lisätään lasten ja nuorten mahdollisuuksia olla aktiivisesti mukana asioissa, jotka koskettavat suoraan heitä itseään.
- (6) *Lapset ja nuoret humanitaarisen avun yhteydessä.* Maissa, jotka ovat konfliktin partaalla, konfliktitilanteessa tai toipumassa konfliktista, lasten tarpeita ei usein tunnisteta tai niistä ei välitetä ja heidän oikeuksiaan loukataan säännöllisesti. Humanitaarista apua käytetään myös luonnonkatastrofien aiheuttamissa

humanitaarisissa kriiseissä, joiden yhteydessä hallitukset ovat ylityöllistettyjä tai kykenemättömiä tai haluttomia toimimaan. Humanitaarinen apu kohdennetaan esimerkiksi kolmeen seuraavaan lapsia kriisi- ja hätätilanteissa koskevaan asiaan:

- (a) perheestään eroon joutuneet ja yksin jääneet lapset
- (b) asevoimiin tai aseellisiin ryhmiin yhteydessä olevat lapset
- (c) lasten opetus hätätilanteissa.

Tähän tiedonantoon liitetyissä valmisteluasiakirjoissa selvitetään yksityiskohtaisemmin lapsiin liittyvien kysymysten sisällyttämistä ulkosuhteisiin ja lasten tilannetta humanitaarisen avun yhteydessä.